

Ольга ШКОЛЬНА

АРАБСЬКЕ МИСТЕЦТВО ТА СУЧАСНА СПЕЦИФІКА ЙОГО НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ

Анотація. Розглянуто питання стилізації арабського мистецтва в сучасному європейському дизайні. З'ясовано специфіку ареалу побутування ісламського мистецтва в окремих країнах арабського світу. Наголошено на необхідності вивчення теорії та практики дизайну в окремих країнах, розрізненні першоджерел арабського мистецтва країн Магрибу, Ірану, Єгипту, Об'єднаних Арабських Еміратів тощо.

Ключові слова: арабське мистецтво, дизайн, стилізації, Європа, іслам.

Постановка проблеми. Арабське мистецтво та архітектура пов'язані з арабами, вихідцями з Аравійського півострова, що на початку нашої ери почали активно розселятися на теренах Північної Африки та, від середньовіччя, в Європі (насамперед в Іспанії на межі VII–VIII століть). Під час постановки завдань для студентів та аспірантів творчих спеціальностей виникає низка проблем пов'язаних із розумінням стрижневих позицій арабської художньої культури, ментальності й ідентичності. Зокрема, при виконанні дипломних робіт та написанні дисертацій, коли необхідно розроблювати й аналізувати проекти інтер'єрів в арабському стилі. Адаже питання, які саме риси архітектури і мистецтва арабів можна вважати основоположними і для яких етнокультурних регіонів чи країн це справедливо, лишається відкритим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для досягнення культурної специфіки окремих арабських територій у часи, коли в дизайні та мистецтвознавстві поширювалися модні тенденції пов'язані з ремінісценціями мистецтва Сходу, варто спиратися на профільні видання. Такими є, насамперед, праця історика культури світового значення, художника позаминулого століття Г. Вейса «Історія культури: Костюм. Прикраси. Предмети побуту. Озброєння. Храми та житла. Звичай та норми» [3], академічне видання під редакцією Б. Веймарна «Загальна історія мистецтв» [4], що не втратило за півстоліття своєї наукової значущості, «Історія мистецтв. Живопис. Скульптура. Архітектура» П. Гнедича [5], «Мистецтво Давнього Сходу» Н. Фліттнера [6]. Окремі практичні питання проектування і дизайну розглянуто у фахових публікаціях з мережі Інтернет [1; 2]. Архітектура ісламських країн докладно розглянута американськими вченими Р. Етінггаузенем, О. Грабарем та ін. у однойменній монографії, виданій Йельським університетом [7].

Мета даної статті — окреслити коло питань стосовно поняття «арабський стиль» в сучасних практичних творчих розробках європейських молодих дизайнерів і визначити його специфіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спільними рисами культури арабського конгломерату народів є не тільки етнічне походження, а й релігія, в якій пророк Магомет (Мухаммед) постулював головну теологічну ідею єдиного Бога. Крім того, життєвий уклад арабів-мусульман базується на родинних цінностях, що концентруються довкола чоловіка, котрий акумулює в собі енергію роду. Гаремна культура в ісламі завжди охоплювала різні життєві аспекти: вирішення долі жінок і дітей померлих братів і близьких родичів (яких обов'язково потрібно було «одружувати» і «всиновлювати» повторно); політичні союзи; обов'язок мати власних нащадків у разі, коли одна-дві дружини були хворими чи неспроможними народити. Гарем був засобом демонстрації статків і можливостей, володарювання, поневолення слабших.

Вже у VII столітті араби, захопили Малу Азію, Єгипет, Персію, Сирію, Палестину, Єрусалим, Вірменію, частково Грузію, де вступили у кількавікове протистояння із візантітями. Поступово цей народ заволодів найзначнішими святинями Старого світу, його представники почали асимілюватися з місцевим населенням, переймати певні звички, розвивати власну культуру. Упродовж VII–IX століть існував Арабський халіфат, що охоплював Аравійський півострів, Ірак, Іран, більшу частину Закавказзя (Вірменське нагір'я, Прикаспійські території, Колхідську низину, окремі райони Тбілісі), Середню Азію, Сирію, Палестину, Єгипет, Північну Африку, значну частину Піренейського півострова. Він був величезною країною середньовічного світу, куди входили терени найбільш сучасних держав арабського соціуму, зокрема, Саудівської Аравії, Сирії, Лівії, Палестини тощо. Початково Арабський халіфат розумівся як арабо-мусульманська держава, створена пророком Мухаммедом і надалі очолювана халіфами (намісниками, наступниками), адже там знаходилися Мекка і Медіна, священні місця арабів-мусульман.

Надійними спільниками арабів стали маври, які поширювали їхні ідеї та релігію на великих обширах кількох континентів. Арабське й іспано-мавританське мистецтво поступово набуло синтетичних рис, що зводилися до поєднання розкоші кам'яного зірчастого ажурного різьблення, ошатних величезних люстр з великою кількістю вогнів, меблів із лимонного дерева з інкрустацією перламутром та слоновою кісткою, перських килимів і східних візерункових тканин в оточенні екзотичних рослин [5, с. 223]. Проте, в основі цього «міксту» лежали риси етнічної культури не лише власне арабів, а й берберів — вільних корінних мешканців країн Магрибу (Марокко, Алжиру, Тунісу) і Північної Африки загалом, які склали частину арабського соціуму, а також бедуїнів — арабських кочовиків, вихідців з Аравійської пустелі та Сахари, що пізніше розпоршилися Сирією, Месопотамією та Халдеєю.

Особливу увагу араби приділяли елементам розкоші (виробам з дорогоцінних металів і каміння), зброї, книжковій мініатюрі (з сюжетами із Корана), текстам великих мудреців і правителів, зводам законів тощо. Для потреб гаремів араби розводили екзотичні фрукти, птахів, дичину, виготовляли унікальні тканини, у тому числі шовкові, килими, музичні інструменти, займалися каліграфією та книжковою ілюстрацією, поезією, астрономією, математикою. З часом особливої вишуканості набув арабський орнамент, що всотував пізньоантичну виразність із фантастичними й фантазмагорійними образами.

Високимистецькими є елементи арабської архітектури, зокрема, міхраби (молельні ніші), фонтани, як життєдайні джерела очищення для омовінь перед намазом, стрічасті, підковоподібні (мавританські), напівкруглі, кілеподібні або цибульчасті арки, віялоподібні склепіння, що вказували на вхід до святинь, дивовижної краси колони у мечетях із рельєфними та контррельєфними візерунками. Мечеті, апсиди яких завжди зорієнтовані на Каабу в Мецці, де знаходиться священний Чорний камінь, із часів середньовіччя оздоблювали вітражами, мозаїчними панно та фризами. Мінарети, з яких муедзин закликав віруючих до молитви, мали декоративні завершення. Розкіш арабських пам'яток в Альгамбрі, Каїрі, Кордові, Єрусалимі, Севільї тощо часто підкреслювалася різьбленням по дереву, гіпсовою ліпниною, обличкуванням різнобарвним фаянсом, каліграфічними написами та решітковою й сталактитовою орнаменталістикою [5, с. 223–235].

Великою життєдайною силою арабських мистецтва й архітектури був спадок Передньої (Західної) Азії, насамперед, Єгипту та Месопотамії, у тому числі Вавилону, Аккаду, Ассирії (що знаходились на теренах сучасного Іраку), де архітектура стала провідним видом мистецтва, звідки було запозичене вміння виготовляти поливні поліхромні кахлі, що стали невід'ємним атрибутом художньої культури арабізованого світу, кольорове скло, емалі, скульптуру у вигляді крилатих биків на кшталт асирійських «шеду», протом зі спарених торсів і морд биків, голубів, котрі зустрічаються у палацовому зодчестві, зокрема, Персеполя і Суз. Зі стародавнього Ахеменідського Ірану, який вже у VI столітті до н. е. завоював всю територію Передньої (Західної) Азії — Дворіччя, Малу Азію, Сирію, Вірменське нагір'я, Єгипет, араби успадкували любов до атракцій, перевдягань, одягу з пишною орнаментикою і декором, що відповідав урочистим архітектурним ритмам [6, с. 88–90].

Загалом арабський світ у середні віки включав території Середньої Азії та Індії, внутрішні міграції і взаємовідносини арабів призводили до певної орієнтації європейських народів, що знаходились із ними у дипломатичних і культурних зносинах, насамперед, серед істеблшменту. Мати іранське, тобто сарматське, походження вважалося великою честю для нобілітету східних слов'ян (поляків, українців, білорусів, литвинів) від кінця XVI — початку XVII століття. Тобто східне поступово стало синонімом «вишуканого», «витонченого», «заморського», «диковинного»,

«елітарного». І велику роль у формуванні такого уявлення відіграли саме араби Ахеменідського Ірану, надзвичайно здібні до точних наук і лінгвістики, а також літератури, філософії та музикування.

За даними культуролога Г. Вейса, мешканці Аравії належать до семітської гілки кавказького народу, прабатьківщина яких знаходилася на землях Согдіани у центральній Азії, між сучасним Узбекистаном і Таджикистаном (її центр був на місці нинішнього Ташкенту) [3, с. 71–72]. Звідси частина арабів переселилася до Дворіччя, інша — на Аравійський півострів, де останні як бедуїни (люди пустелі) вели відповідний кліматичним умовам спосіб життя кочовиків — вели караванну торгівлю з ефіопами, індусами, єгиптянами, сирійцями, зводили міста-оази, носили специфічний одяг у вигляді сорочки й плаща з головними уборами-куфіями тощо).

Важливою складовою повсякденного життя арабів було житло у вигляді шатра, що мало дерев'яний каркас й обтягувалися повстю з верблюжої або козиної шерсті. Пізніше, в окремих кліматичних зонах будували житла із вапняку, який добували на морських узбережжях, або тесаних кам'яних брил, котрі висікали з гірських кряжів. При цьому мешканці сільської місцевості влаштовували каркас будівлі з тонких палиць та тростин, заповнюючи проміжки глиною із гноєм, обробляючи вапном внутрішні поверхні. Дах робили з в'язок пучків трави або очерету, дверима слугували циновки. У кожному помешканні знаходилася виокремлена від чоловічої жіноча частина [3, с. 76–77]. Заможне населення серед бедуїнів у побуті для захисту від комах користувалося запашними травами, мазями, якими натирали тіло, різними пахощами тощо, практикувало татуювання, мехенді (розпис тіла хною) [3, с. 73]

Упродовж століть араби співіснували з єгиптянами, малоазійськими каппадокійцями, філістимлянами, амореями. Західну Азію населяли фінікійці та єдиноплемінні їм кефу або кіпріоти, що носили яскравий, строкатий одяг у вигляді туніки та жовтої верхньої юбки, в якому переважали червоний і темно-фіолетовий кольори, а також різноманітне взуття крою на кшталт сандалів, черевиків та панчо [3, с. 82–83]. Згадані народи мали хист до розвитку ремесел, і поступово їхні знання і навички, зокрема в суднобудівництві, виробництві одягу, хатнього начиння та посуду, млинів тощо, були асимільовані арабською спільнотою. Також, від семітських племен західної Азії хета арабами було успадковане мистецтво виготовлення колісниць [3, с. 83].

Житла арабів Дворіччя та Єгипту за своєю структурою нагадували асирійські, склалися із внутрішнього двору, забудованого житловими приміщеннями, над якими розташовувалася галерея, вкрита похилим дахом. Ці більш заможні будинки мурували з деревини і цегли, натомість бідняки означених регіонів мешкали у палатко- або наметоподібних хатинах, схожих на сирійські домівки, які встановлювали на вільних місцях [3, с. 101]. Більшість арабських країн раннього Середньовіччя були рабовласницькими, завдяки чому стало можливим зведення ошатних пала-

ців для знаті, а також святилищ і громадських споруд. У багатьох приміщеннях асирійців, персів, єгиптян було прийнято ставити колони, що надавало помешканням урочистості. Малі архітектурні форми на кшталт сходів, лож із балдахінами, тронних крісел зі звірячими лапами з цього регіону пізніше стали набутком багатьох арабських племен [3, с. 135].

Близьким образом життя відзначалися й юдеї, що жили в пустелі, як звичайні кочовики-пастухи. Проте, із переходом осілого способу життя, їхні будівлі, що початково мали житловий дах, і чотирикутний двір без накриття, поступово перетворювалися на багатопверхові споруди, технологія зведення яких була запозичена у фінікійців. Поділ на жіночу та чоловічу половини існував тут протягом століть. Ремесла у юдеїв не були такими розвинутими, як у арабів. Образності й характерності їхній культурі надавали семисвічники з орнаментикою у вигляді миґдальної квітки, яблуневого квіту та плодів, посуд представлений тацями, кухлями, кошиками, чашами, курильницями, черпаками із написами на івриті, концентричними колами й ромбічними візерунками [3, с. 157–161].

Особливими орнаментами із написами відзначаються міхраби, які орієнтуються на кіблу — головну мусульманську святиню (початково це Єрусалим, надалі — Мекка). Ошатний декор мечетей також пов'язаний з їхнім призначенням, як місця для молитов. Прообразом останніх стала будівля Мухаммеда у Медині, що мала власний двір із навісом на пальмових стовбурах. Пізніше через такі двори, оточені аркадою на колонах, вписані у чотирикутник й огорожені стіною, почали називати колонним або класичним двором типом арабської мечеті. Хоча поруч із вказаним різновидом, в арабських країнах було розповсюджене будівництво чотириайванних, центральнокупольних культових споруд. Крім них, особливої популярності в мусульманському світі від середньовіччя набули усипальниці-мавзолеї, найчастіше під куполом, що являли собою комплекси відпочинково-релаксаційних споруд, а також медресе — духовні училища з приміщеннями для проживання та навчання. Громадські будівлі в арабському світі також були представлені марістанами — лікарнями. Окрему групу будівель складали караван-сараї, постійні двори для прочан, мандрівників та купців і їхньої худоби [4, с. 13].

Серед способів оздоблення арабами своїх помешкань вирізняється особливий орнамент — «музика для ока», який неписьменним правив за абетку. Найуживанішим мотивом стала арабеска, винайдена арабами й прийнятна в світовій орнаментіці [4, с. 14].

Найзначнішими пам'ятками арабського зодчества стали мечеть Омейядів у Дамаску (Сирія), мечеть Скелі в Єрусалимі (Ізраїль) і замок Мшатта в Йорданії.

Під час будівництва арабські зодчі користувалися місцевими традиційними прийомами. Зокрема, орнаментика будівель є плоскіною, килимоподібною, більш декоративною, аніж пластичною. В оздобленні пам'яток центральної частини

Арабського халіфату, окрім рослинного плетива, зустрічалися схематичні зображення людей, птахів, тварин, зокрема сенмурва (фантастичного звіра-собаки), здебільшого виконані у біло-вохристій гамі. Специфіка художнього оформлення розписів палаців означеного регіону пов'язана із спадщиною візантійського часу, що виявлялася у фігуративному живописі сценами праці, полювання на антилоп, оплакування покійників, зображенням купальниць, різноманітних алегоричних фігур. Ознакою місцевих традицій (центральної частини Арабського халіфату) стало розміщення сюжетів у орнаментальному картуші, введення архітектурних мотивів — імітації кесонованої стелі, каріатид, які підтримують арочні склепіння, колон, на які ніби спирається плафон [4, с. 19–20].

Для всіх арабських країн спільною рисою є тяжіння до мистецтва мініатюри, в якій прагнули досить натуралістично зображати халіфів на троні, воєначальників, орлів, пальмети. Протягом VIII–X століть відбувався злет арабської культури, коли возвеличувалися певні арабські міста. Зокрема, на цей час припадає розквіт Багдаду, що розвинувся як торговий центр із величезними палацами, службами та садами. Його характерною містобудівною рисою були галереї на арках із величезною кількістю колон, що оточували мечеті. Надзвичайна ошатність і пишність була притаманна не лише екстер'єрам цих споруд, але й інтер'єрам. Приміром, у банях допускалися розписи із людськими фігурами, розгорнутими у три чверті, виконаними досить плоскісно у яскравій гамі (синьо-блакитний, жовтогарячо-жовтий, зелений, червоний, чорний кольори). У цей же час розбудовувались й інші арабські міста — Дамаск, Алеппо, Тріполі [4, с. 21–22].

Протягом XI–XIII століть означені тенденції посилювались. Набуло розквіту мистецтво книжкової мініатюри, килимарство, виготовлення шовкових та інших східних тканин. Поширилися зображення небесних світил, планет, крилатих грифонів, медальйонів зі сценами полювання, єдиноборств, застіль і танців. Часто-густо фігуративні мотиви доповнювались арабською в'яззю та навіть християнськими мотивами. У декоративно-прикладному мистецтві, зокрема, на теренах Сирії, набуло розвитку мистецтво художнього скла, яким залюбки оздоблювали інтер'єри та екстер'єри. Широко застосовувалися у ті часи в арабській культурі люстри — особливі фарби, що імітували золото чи срібло і мали специфічний металевий полиск від пурпурового до зеленого відтінків. В мечетях також були запотребовані великі лампади, келихи, кубки, вази, пляшки, виготовлені з білого або кольорового скла, оздоблені золотом та кольоровими емалями. Характерною рисою арабських скляних виробів було нанесення епіграфічних написів з великих літер білого кольору оточених дрібним рослинним орнаментом. Ця традиція зазнала занепаду після монгольського і турецького завоювань [4, с. 27–29].

Типовою рисою арабської архітектури Єгипту є специфічна побудова мінаретів біля мечетей: їх зводили або циліндричними, або у вигляді четвериків, розміщених

на восьмерику, що звужувалися догори. Також тут зустрічаються майже стрічасті ніші, «гофровані» склепіння, візерункові розети, сталактити й фризи із написами. Особливого поширення на єгипетських теренах набуло виготовлення тканин, найчастіше лляних, затканих шовком. Ця традиція тяжіє до місцевої коптської. Серед шовкотканих матерій тут вирізнялися поліхромні тканини, інтенсивна колористика яких побудована на поєднанні золотисто-жовтого і червоно-рубінового кольорів із вкрапленнями зеленого та глибокого синього (індіго). Часто на них наносилися лінійні зображення тварин і птахів. Загалом такі матерії вирізнялися декоративною пишністю, інколи доповнювалися куфічним письмом, подеколи із вказівкою на місце виготовлення. Особливим мистецтвом даного регіону у добу середньовіччя стали майстерні вироби з гірського кришталю (X–XI століття), з якого різьбили флакони, кубки, келихи із грануванням та гравіруванням у вигляді тварин і птахів. Неабияку популярність мали бронзові вироби (приміром, водолій-павич) [4, с. 32–34].

У XIII–XV століттях у зодчестві єгипетських арабів архітектурний візерунок набув характеру плоскіного різьблення, на стінах будівель поширеними стали узори різьблених панно і фризів, заповнених в'яззю з геометричних, стилізованих рослинних орнаментів і мережаних арабських написів. Того часу тут ще активно будувалися мавзолеї, при будівництві мечетей увиразнився чотириайваний тип (з кожного боку внутрішнього двору замість колонад вивішується високий стрічастий айван — склепінчаста зала, відкрита з одного боку у двір). При цьому для Єгипту у ті часи не була характерною яскрава поліхромія, поширена загалом в арабському світі. У декоративно-прикладному мистецтві збагатилися прийоми декорування скла: його виготовляли не лише кольоровим, але й перевитим, розписували золотом та кольоровими емальями [4, с. 34–39].

Окремою сторінкою середньовічного арабського мистецтва й архітектури стали здобутки країн Магрибу, де значну роль відігравали берберські художні традиції. Вже у X столітті в Кордову, столицю арабської Іспанії, приїздили вчитися французи, німці, англійці, оскільки тут надзвичайно розвинутими були світські науки та медицина [4, с. 42]. Особливістю місцевої культурної традиції, що утворилася із симбіозу західно-азійської, північно-африканської та європейської складової, стала поява нового стилю — мудехару (мав тяглість протягом XI–XVI століть), суміші мавританського, готичного і (пізніше) ренесансового мистецтва. Для виявів останнього притаманний тонкий художній смак зодчих, що знайшли гармонійні пропорції та синтетично поєднали варварське екзотичне та європейське виражене начала. Тут специфікою були поліхромні, ошатні, орнаментальні арабескові візерунки, що сягали найвищого ступеня довершеності й рівноваги у мережаному ритмі, підкреслюючи архітектоніку будівель, як в екстер'єрі, так і в інтер'єрі.

Характерним прикладом може слугувати «музичний» орнамент медресе, витончений візерунок ліній головного палацу Гранади — Альгамбри («житла

для насолоди»), зведеного протягом XIII–XV століть [6]. Композиційно тут застосовувалися принципи групування приміщень довкола відкритого двору (Міртового та Левового), симбіозу садово-паркового мистецтва з дзеркальними водоймами й вервиці парадних покоїв. Особливу роль в іспано-мавританському мистецтві відіграла малазка кераміка, а також вази з овоїдним тулубом, високою шийкою та високими пласкими подвійними ручками, декорованими куфічними написами, на кшталт т. зв. вази Фортуні. У XV столітті особливої популярності тут набули також валенсійські фаянси: циліндричні посудини, альбарелло, вази, блюда, декоровані плямами візерунків темно-синього кольору та люструванням різних відтінків золота [6, с. 48–53].

Порівняно невелика кількість арабів й нині проживає в тюркських країнах, зокрема, Туреччині, а також Азербайджані, Ірані, Афганістані, де теж відзначилися араби-завойовники. У спадок від ісламської культури тут лишилася величезна кількість пам'яток із арабізованими написами, палаци Ширваншахів та інших арабських правителів семітського походження, що правили на теренах сучасного Баку від XV століття тощо.

Висновки. Розглянувши щільні ареали проживання арабів у світі, ми виділили специфіку мистецтва й архітектури цього конгломерату народів у різних країнах і визначили притаманні їм художньо-образні особливості, які слід враховувати, приріром, при розробці дизайн-проектів середовища в сучасних європейських стилізаціях інтер'єрів. Важливо розуміти, що поняття арабського дизайну в різних країнах ісламського світу є відмінним, як і менталітет окремих народів, що прийняли мусульманство, хоч і є тотожним за своїми світоглядними та релігійними засадами. Відповідно, арабське мистецтво у своєму загалі є неоднорідним, а виконання проєктів зі стилізаціями має базуватися на ґрунтовному науковому вивченні теорії і практики його розвитку в кожній конкретній країні чи на певній території.

Література

1. Арабский стиль. URL: <http://muslim-design.ru/arabskij-stil/> (дата обращения: 29.08.2017).
2. Арабский стиль в интерьере. URL: <http://www.remontbp.com/arabskij-stil-v-interere/> (дата обращения: 29.08.2017).
3. Вейс Г. История культуры: Костюм. Украшения. Предметы быта. Вооружение. Храмы и жилища. Обычаи и нравы. Москва: Эксмо, 2002. С. 5–251.
4. Всеобщая история искусств: В 6 т. / ред. кол.: Б. Веймарн и др. Москва: Искусство, 1961. Т. 2. Кн. 2. Искусство средних веков / под. общ. ред. Б. Веймарна и Ю. Колпинского. С. 7–156.
5. Гнедич П. П. История искусств. Живопись. Скульптура. Архитектура. Москва: Эксмо, 2002. С. 216–243.
6. Флиттнер Н. Искусство Древнего Востока // История искусства зарубежных стран: первобытное общество, Древний Восток, античность. Москва, 1979. С. 31–90.

7. Wade D. The Evolution of Style. URL: <https://patternislamicart.com/background-notes/the-evolution-of-style> (дата обращения: 29.08.2017).
8. Ettinghausen R., Grabar O., Jenkins M. Islamic art and architecture 650–1250. Yale: Yale University Press, 2001. 344 p.

References

1. Arabski stil [Arabic style]. URL: <http://muslim-design.ru/arabskij-stil/> (last accessed: 29.08.2017).
2. Arabski stil v interere [Arabic style in the interior]. URL: <http://www.remontbp.com/arabskij-stil-v-interere/> (last accessed: 29.08.2017).
3. Ves G. Istoriia kultury: Kostium. Ukrasheniia. Predmety byta. Voorujenie. Hramy i jilisca. Obychai i nrawy [Weiß H. The history of culture: Costume. Everyday things. Jewellery. Weapon. Temples and housing. Customs and mores]. Moskva: Eksmo, 2002. S. 5–251.
4. Vseobscaia istoriia iskusstv: V 6 t. [General history of the arts: In 6 volumes] / red. kol.: B. Vemarn i dr. Moskva: Iskusstvo, 1961. T. 2. Kn. 2. Iskusstvo srednih vekov [Vol. 2: Art of the Middle Ages] / pod. obsc. red. B. Vemarna i Iu. Kolpinskogo. S. 7–156.
5. Gnedich P.P. Istoriia iskusstv. Jivopis. Skulptura. Arhitektura [Gnedich P. History of arts: Fine art. Sculpture. Architecture]. Moskva: Eksmo, 2002. S. 216–243.
6. Flittner N. Iskusstvo Drevnego Vostoka [Flittner N. Art of the Ancient East] // Istoriia iskusstva zarubejnyh stran: pervobytnoe obscestvo, Drevni Vostok, antichnost [History of art of foreign states: primitive art, Ancient East, Antiquity]. Moskva, 1979. S. 31–90.
7. Wade D. The Evolution of Style. URL: <https://patternislamicart.com/background-notes/the-evolution-of-style> (last accessed: 29.08.2017).
8. Ettinghausen R., Grabar O., Jenkins M. Islamic art and architecture 650–1250. Yale: Yale University Press, 2001. 344 p.

Ольга Владимировна Школьная

Арабское искусство и современная специфика его научного изучения

Аннотация. Рассмотрены вопросы стилизации арабского искусства в современном европейском дизайне. Выявлена специфика ареала бытования исламского искусства в отдельных странах арабского мира. Сосредоточено внимание на необходимости изучения теории и практики дизайна в отдельных странах и различении первоисточников арабского искусства стран Магриба, Ирана, Египта, Объединённых Арабских Эмиратов и пр.

Ключевые слова: арабское искусство, дизайн, стилизации, Европа, ислам.

Olga W. Shkolna

The Arabian art and today's specificity of its scientific studying

Summary. Stylization issues of the Arabian art in modern European design are considered. Specificity of an area of an existing of Islamic art in the separate countries of the Arabian world is found out. The attention to necessities of studying of the theory and design practice in the separate countries, distinction of primary sources of the Arabian art of the countries of Maghrib, Iran, Egypt, the Incorporated Arabian Emirates etc. is focused.

Keywords: the Arabian art, design, stylisations, Europe, Islam.